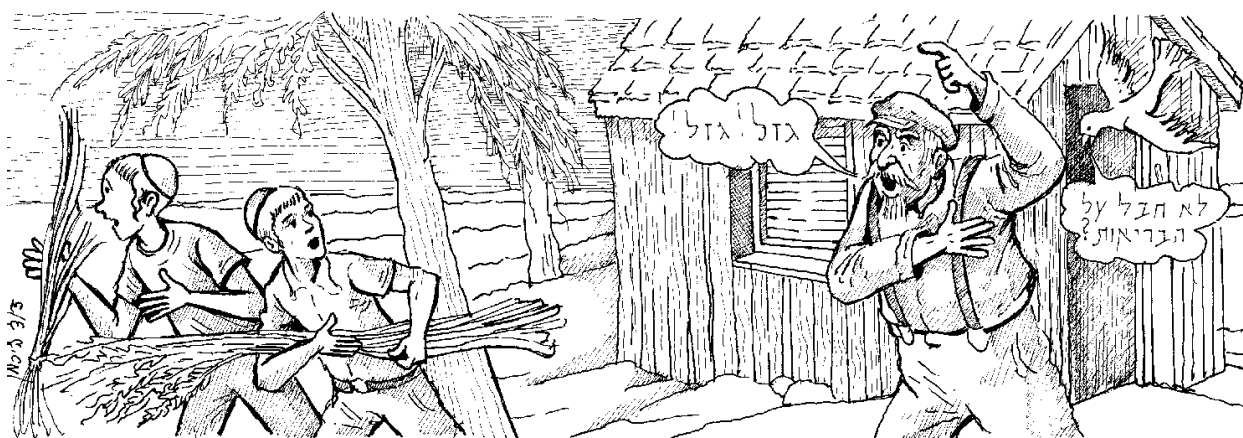

הגוי שנרעש לשמע הבשורה הרעה, נכנס לחדר הסמוך כדי להתאושש ולבדוק את מצב חשבונותיו.

הרים היהודי קולו: "עכשיו שמעו מה עשיתי: בזריזות החלפתי בין האתרוגים. הוצאתי אתרוג מובחר של עשרים וחמישה זהוב, שמתו אותו בארגז של האתרוגים הפשוטים, ומשם הוצאתי אתרוג פשוט, והנחתיו בארגז של המובחרים. קראתי לסוחר שיכנס, וכשנכנס הוצאתי את האתרוג המהודר מהקופסה של האתרוגים הפשוטים, שילמתי חמישה זהובים והלכתי לדרכי... ודעו לכם, אינני חושש שהאתרוג הזה גזול בידי, כי הגוי הזה תבע ממני שלא בצדק בערכאות, כספים שכבר אני שילמתי לו, ובגללו הוצאתי עשרות זהובים על קנסות והוצאות משפט. מאז אני ממתין ומצפה, אימתי יבוא גוי זה לידי ואצליח להחזיר את כספי... כך הצלתי את שלי מתחת ידו! הנאספים ששמעו את סיפור הדברים חייכו בהנאה..."

לפתע נעמד אחד מעשירי הקהילה ואמר: שמע ידידי אם תביא לי היתר מהרב, שהאתרוג הזה כשר לברכה ביום הראשון, אקנה אותו ממך תמורת ארבעים זהובים!

היהודי ששמח על "המציאה הכפולה" שנפלה בחלקו... ניגש לרבה של העיר, הגאון רבי חיים סופר, וביקש ממנו אישור בכתב שהאתרוג הזה כשר לברכה ביום הראשון. ואם הרב יפסוק שהוא לא כשר לברכה, אזי הוא יחזיר אותו לגוי.

השיבו ה"מחנה חיים": אף שהדבר נראה פשוט שאתרוג זה נחשב גזול, ואינו יוצא בו. עלה בדעתי לחדש שזה מותר בגוי! אתרוג - שוויו האמיתי רביעית זהוב... ורק ישראל עם קדושים, המהדרים במצוות, מוכנים לתת הון ביתם על חיבוב המצווה, משלמים בשל הידורו כסף רב. המחיר של עשרים וחמישה זהובים עובר לסוחר רק לבני ישראל, אך אינו השווי האמיתי של האתרוג. לכן היה מותר לו לעשות את ההערמה הזו כי רק יהודי הגזול מיהודי צריך לשלם 'כשעת הגזילה' - כשוויה. אבל החיוב לשלם לגוי עבור גזילה נלמד מ"אחרי נמכר גאולה תהיה לו", רק את הממון שנתנו עבור העבד אסרה תורה. ללמדנו, שרק את השווי האמיתי צריך לשלם, ולא את הכסף שיכול לקבל עליו. ולא ירוויח הגוי את מה שהישראל מוכן לתת הון ביתו על חיבוב המצווה.

לפיכך עליו לשלם לגוי רק את הסכום שהגוי שילם על האתרוג ואת זה יש לברר, שמא שילם עליו יותר מחמישה זהובים.

אך למעשה - הפה שאסר - שאומר שבעורמה גזל, הוא הפה שהתיר - שאומר שהגוי חייב לו כהנה וכהנה, הוא מציל את מעותיו והוי כאילו לקח את האתרוג ביד חזקה ושילם דמיו. כי אדם יכול לעשות דין לעצמו ולהציל את ממונו מגוי, כיון שבן נח יכול להשפט בדיין אחד.

נ.ב. גם בישראל היה מותר לעשות כן, אך הדבר תלוי במחלוקת ראשונים.

מעשה באחד שנטל ארבע מינים ובטעות בירך 'בורא פרי העץ' על האתרוג... נשאל רבי אהרן לייב, האם אותו אחד חייב לאכול, שלא תהא ברכתו לבטלה. והשיב, שברכה בטעות גמורה כגון זו אינה נחשבת ברכה כלל! ('כאל תערוג')

ליד ישיבת לומז'ה בעיר פתח - תקוה היה צריך של זקן עירי, עני וחולה סכרת. סמוך לצריך צמחו עצי אקליפטוס גדולים. בהגיע חג הסוכות היו באים ילדים וקוטפים ענפים לסכך. הזקן היה יוצא, צועק, ומבריה את הילדים. התרגזות זו פגעה בבריאותו.

הגה"צ רבי אליהו דושניצר, בטוהר לבו הרחום, היה נכנס אל אותו זקן בהתקרב יום כיפור, קונה ממנו את העצים ומפקירם. רבי אליהו הרויח בזה כמה מצוות בבת אחת: קודם כל נתן לזקן כסף, כדי שיהיה לו להכין את צורכי החג. שנית, מנע ממנו את הכעס ושמר על בריאותו. ואחרון אחרון, דאג שבני ישראל לא יכשלו בסכך גזול.

(הקדמה ל"נחלת אליהו")

סיפר מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, שהלך פעם עם אביו לרכוש אתרוג בפרדס, שהיה שייך לאלמנה.

בזמן שעברו בפרדס, נפל אתרוג בעץ לידם. היתה סבורה בעלת השדה כי הם הפילו את האתרוג. הסטייפלר אמר לה כי לא הם הפילוהו. אך היא התעקשה וטרוניות בפיה... עד שסגרה את השער בפניהם, למנוע מהם לצאת עד שישלמו...

מרן הסטייפלר הרים את קולו להתרות, להפחידה, כדי שתפתח את השער. לאחר שיצאו נתן לרבי חיים כסף, ואמר: "עכשיו תלך לשלם לה, כי היא אלמנה". בתחילה ביקש ללמדה כי גם אלמנה לא צריכה לנצל וזשה גזל.

(מאחורי הפרגוד)

סיפר הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ: באחת השמיטות בא מרן הסטייפלר לקטוף אתרוג בעץ בחצרו. מקודם נכנס לביתו וביקש רשות על כך. לפליאתו, תמה, הרי שנת השמיטה ומה יש לבקש רשות?! אמר מרן: "הפירות אמנם הם הפקר, אבל העולם אינו הפקר!"

(דובב שפתיים" גליון 97)

ערב חג הסוכות בעיר מונקטש. יהודי נכנס לבית הכנסת, ובידו אתרוג נאה ומהודר. לשאלת חבריו, כמה שילמת עליו? ענה: "שווי של האתרוג הזה עשרים וחמישה זהובים טבין ותקילין. אבל אל תדאגו לי, שילמתי עליו רק חמישה זהובים..."

לפליאת השומעים, סיפר להם את סיפור המעשה: כידוע לכם בעיר הסמוכה יש גוי סוחר אתרוגים. בחנותו ישנם ארזי אתרוגים, מסודרים לפי טיבם ויופיים ומוחרים, חמישה ועשרה זהובים. ובארגז קטן מונחים חמישה אתרוגים מובחרים, אשר נקצב מוחרים לעשרים וחמישה זהובים.

והנה כאשר עמדתי בחנות ובחירתי אתרוג, הגיע מברק לבעל החנות, ובו הודעה על הפסד כספי גדול שארע לו.

סיפר הגה"צ רבי אריה לויין לאבי מורי שליט"א:

חג סוכות אחד ראה הגאון מטעפליק יהודי תלמיד חכם גדול, עני מרוד, שהגיע לבית הכנסת עם אתרוג יפה ומהודר ביותר. הבין הרב מטעפליק שסכום כסף רב שולם על אותו האתרוג... ניגש אליו ושאלו: "שמלה קנית לאשתך הרבנית לכבוד החג? הרי זו מצוות עשה מהתורה, והיא לא יכולה לצאת בזה על ידי שמלה של חברתה, ואילו אתה יכול לקנות אתרוג פשוט ולצאת בדיון "הדר" עם אתרוג של חברך..." (נר לשולחן שבת" סוכות תשס"ו)

הגאון רבי שמחה קפלן, רבה של צפת אמר יסוד גדול:

הגמרא מבארת מדוע אנו מברכים בארבעת המינים על נטילת לולב ולא על שאר המינים, מפני שהלולב גבוה מכולם. ואילו הרמב"ם נוקט לשון "מפני שהכל סמוכין אצלו". לכאורה, יש פה סתירה? אלא ביאר רבי שמחה, במה נמדדת חשיבות וגבהות, בכך שהכל סמוכים אצלו! (מתורת שמחה")

חידה: מתי מותר לחתוך ערבות ביום טוב?

ערבות שאגודות בלולב והן ארוכות ובולטות למטה מן הלולב, מותר לחותכם ביום טוב, כיון שאינם מפריעים למצוה ואין בזה משום 'תיקון כלי'.

אמנם, יש לעיין באופן שהלולב אינו גבוה מהם טפח, אם מותר לחותכם. ואפשר שכיון שיכול לקחתם עם לולב אחר גבוה, או לקושרם יותר למטה, לא הוי תיקון. ("חוט שני" ה' יו"ט עמ' מ"ד)

פעם ביקר הגאון רבי חיים קרייזווירט אצל הגאון רבי יעקב קמינצקי בערב סוכות ומצאו מתחבט, שהיו לו שני אתרוגים: האחד בגידול נאה, אבל לא נקי. והאתרוג השני נאה בחיצוניות צבע יפה, נקי אבל לא גידול נאה, והסתפק מה להעדיף.

היה עמו שם הגאון רבי ראובן גרזובסקי ולא הכריעו בדבר. נענה מיד הרב קרייזווירט ואמר שהוא ירושלמי מפורש (ימא"ר א') יש לו שני כבשים, האחד משובח בגופו שהוא שמן והשני משובח במראהו, איזה מהם קודם? מדייק הירושלמי מעומר שמצוותו לקצור מן הלח שהוא אביב, אך אם יש אביב שהוא כבר קצור ויבש, שצריך לקצור יביא מן האביב אע"פ שיש מצוה לקצור, הואיל והלח משובח שהוא 'אביב כרמל' מצוה בו יותר - הרי לנו שמשובח בגופו עדיף.

סיים הרב קרייזווירט, עולה מכאן שהאתרוג שגידולו נאה עדיף, ונהנה מכך הרב קמינצקי מאד. ("פני חיים")

הוריו של ידידי הרה"ג דוד א. גרים בחיפה. במשך שנים נאלצו לעשות סוכה בחצר. שנה אחת החליטו לבנות מרפסת מברזל. הדבר עלה ממון רב, בסביבות עשרים אלף שקל, זה היה קשה להם מבחינה כספית, אבל החליטו, זהו חייבים, ה' יעזרנו.

באותה שנה הגיע שכן לישון אצלם בסוכה. תוך כדי שיחה סיפר אביו לאורח שיש לו בעיה קשה במס הכנסה, בתיאום מס. האורח שעבד ביעוץ מס, שמע את הדברים, ואמר שיבדוק זאת. אחרי בדיקה וסידור הדברים, נתברר שיש לו זכות במס הכנסה. הסכום היה עשרים אלף שקל!

(נר לשולחן שבת")

דן העונג יו"ט שאם יורדים גשמים אסור להכנס ולשבת בסוכה!

וסברתו, משום דנהנה שלא במקום מצוה ועצי הסוכה והסכך אסורים בהנאה, דרך בשעה שמקיים מצוה מותר דזוהי מצוותו, אבל בזמן ירידת הגשמים שאין מצוה אסור להנות, והרי ישיבה בסוכה נחשבת הנאה. ואין לומר שרק הנאה של כילוי אסרה תורה, אלא כל ההנאות אסורות, כפי שאסרו להרצות מעות נגד נר חנוכה, ולהריח הדס של מצוה.

עוד דן העונג יו"ט לאסור על נשים לשבת בסוכה, שהרי הן פטורות, ואם כן הרי זה שלא במקום מצוה. (שו"ת עונג יו"ט)

ה"קהילות יעקב" כתב: הסוכה מתייחדת לדירתו כדירת ביתו ממש, בין יהיה בדיורו מצוה ובין לא יהיה מצוה, זוהי דירתו לימים הבאים, ועל ידי זה נעשית לסוכת מצוה, הרי דלכתחילה נתייחדה לכך גם לעת הגשמים, ורק במה שאינו הנאת דירה נאסר. ומעולם לא שמענו לאסור על נשים להכנס לסוכה. (סוכה)

באותו ענין - חידה: לאיזה אמורא היה שבע ברכות בסוכות? רבי זירא. 'אנא אכלי בסוכה וחדרי בסוכה-בחופה' ושמוח לבי יותר, כיון שקיימתי שתי מצוות! דעת הרא"ש שרבי זירא סבר שהימים לאכלו בסוכה והמאירי כתב שרבי זירא מודה שפטורים. (סוכה כה)

סיפורי השגחה פרטית

ושאבתם מים בששון

בעת היותנו זוג צעיר לא בניתי סוכה. התארחנו בחג בבית חמי ובבית הורי. ביום שהיינו אמורים לנסוע לבית הורי פגש אותי יהודי וביקש ממני טובה, שבגללה הייתי צריך ללכת לבית, מרחק עשר דקות הליכה מבית חמי. עברה לי מחשבה שזאת טירחה גדולה בשבילי, חבל שהיהודי אינו ממתין עם בקשתו זו עד לאחר החג.

זו היתה מחשבה מהירה שהתחלפה במהירות לכיוון טוב, לכיוון של עשיית חסד.

הגעתי לביתי ולהפתעתי אני רואה שחדרי השירות מוצפים מים והמים כבר זורמים לכיוון חדר השינה.

גיליתי שמתקן ההדחה של האסלה התפוצץ והמים זורמים ממנו ללא הפסק. מיד סגרתי את הברז. עבדתי זמן רב כדי לגרוף את המים שהציפו את הדירה.

ברוך ה' הגעתי בזמן ונזק של ממש לא התרחש. ניסיתי לחשוב מה היה קורה לו לא היה מגיע לבית. איזה הפסד היינו סופגים, תכולת הדירה, כמות המים.

רגע, למה בכלל הגעתי הביתה? אהה, כדי לעשות טובה ליהודי! (עלון השגחה פרטית סוכות תשע"ט)

הקוד נפתח

את הסוכה בחצר ביתנו אנו נועלים במנעול בעל קוד מספרים. בבוקרו של חג ירדה אשתי לסוכה יחד עם בננו בן השנה. בזמן ששהתה בפנים שיחק אחד מילדי השכנים במנעול והיא ננעלה מבפנים. מה עושים? יש עוד כמה שעות עד שאחזור מן התפילה והיא אינה יכולה להשאיר כלואה שם זמן רב כל כך...

התינוק החל להסתובב בסוכה, שיחק פה, טיפל שם. עלה וטיפס למדף ולקח את הטלפון שהנחתי שם בערב החג שישמש שעון מעורר והתחיל לשחק בו בלי להבין מה הוא עושה. הוא צלצל לבית הורי אשתי.

חמותי נבהלה מאד, צלצול ביום טוב, מה קרה? היא התבוננה על הצג, ראתה את המספר שלנו ונבהלה עוד יותר, מי יודע אם זה לא פיקוח נפש... היא מיהרה אל ביתנו ומצאה את אשתי סגורה בסוכה. אשתי אמרה לה את הקוד והיא פתחה את הדלת לרווחה.

אשתי התרגשה מאד, היא אמרה שחשבה בכלל להשאיר את התינוק בבית ולא לטרוח ולרדת איתו, כי רצתה לרדת לסוכה רק לזמן קצר. בסופו של דבר היא לקחה עימה את התינוק והקב"ה סידר שהוא זה שיסייע לצאת משם.

(עלון השגחה פרטית סוכות תש"פ)